

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราว
ดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย

DEVELOPING THE QUALITY OF LIFE ACCORDING TO BUDDHA DHAMMA
OF OFFICIALS OF THE DEPARTMENT OF CORRECTIONS AT DOI HANG TEMPORARY
PRISON IN CHIANG RAI

พชรพงศ์ มหาวงศ์นันท์

Phatcharapong mahawongsanun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย 3) เพื่อสร้างชุดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีรูปแบบดังนี้คือ รูปแบบด้านการดูแลสุขภาพให้พร้อมสำหรับปฏิบัติงาน รูปแบบด้านการช่วยเหลือการดำรงชีพ รูปแบบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน รูปแบบด้านการลดภาระงานที่ตรากตรำ รูปแบบด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่ รูปแบบด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราว ดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย พบว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ประกอบไปด้วยดังนี้ ไตรสิกขา 3 จักร 4 ภาวนา 4 มงคลสูตร

3) การสร้างชุดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย พบว่า มีการสร้างชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ หรือ ตำรา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังเรือนจำชั่วคราว (ดอยฮาง) ได้พัฒนาตนเองโดยการนำหลักพุทธธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มี ศีล สมาธิ ปัญญา มีสติทุกครั้งในการดูแลผู้ต้องขัง

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต; หลักพุทธธรรม; เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์;เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง

Abstract

This article has objective to 1) study the model for improving the quality of life of the officials of the Department of Corrections, Doi Hang Temporary Prison in Chiang Rai province, 2) study the development of quality of life according to Buddhist principles of the officials of the Doi Hang Temporary Prison Department of Corrections in Chiang Rai province and 3) to create a knowledge set for improving the quality of life according to Buddhist principles of corrections officers Doi Hang Temporary Prison in Chiang Rai province. This is the qualitative research using document and interviewing as tools to collect data. The research result found that:

1) the model for improving the quality of life of the officials of the Department of Corrections, Doi Hang Temporary Prison in Chiang Rai province was in the following forms: caring for health to be ready for work, living supporting, operational facility, reducing of tough working burden and moral support and enhancement.

2) The development of quality of life according to Buddhist principles of the officials of the Doi Hang Temporary Prison Department of Corrections in Chiang Rai province was through the application of Buddhist principles that consisted of the

following; Trisikkha 3 (three studies; morality, concentration and wisdom), Chak 4(virtues wheeling one to prosperity), prayer 4(cultivation; training; development) and Mongkhon Sutra (sacred thread which Buddhist monks wear around a holy water vessel). And

3) creation of a knowledge set for improving the quality of life according to Buddhist principles of corrections officers Doi Hang Temporary Prison in Chiang Rai province, the body of knowledge was done in books or textbooks for those who took care of temporary prison inmates(there was self-development in Doi Hang through the application of Buddhist principles to improve the quality of life, in order to gain moral, concentration, wisdom, and consciousness every time when care for the inmates.

Key Words: Quality of Life Development, Buddhist Principles, Official of Department of Corrections, Doi Hang Temporary Prison.

บทนำ

ในปัจจุบันการทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ถือได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของของการดำรงชีวิตมนุษย์ที่ปฏิบัติมากกว่า กิจกรรมใดๆ หากเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตมนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ชีวิตนั้นก็จะมีคุณค่าและมีความสุข ในทางกลับกันหากชีวิตของมนุษย์เราส่วนใหญ่ยังต้องผจญกับงานที่มีปัญหา น่าเบื่อ ไม่มีความเจริญก้าวหน้า ไม่มีความปลอดภัย ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ก็จะทำให้เกิดความเครียด ความกังวล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง โดยคุณภาพชีวิตการทำงาน นั้น ถือเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพนักงานในองค์กร โดยมองว่างานจะมีคุณภาพได้จะต้องเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนทำงานที่มีคุณภาพ รวมถึง การมีบริการที่ดีจะต้องดำเนินไปควบคู่กับคุณภาพชีวิตการทำงานด้วย ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงานจึงมุ่งหวังให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุข อันนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต (พิรญาณ โคตรชมพู. 2537:5) และประสิทธิผลขององค์กร เนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานสามารถปรับปรุงการทำงานของบุคลากรทำให้บุคลากรมีความสุขพึงพอใจในงาน อีกทั้งเป็นปัจจัยที่ช่วย สร้างความสามารถในการ

ผลิตระดับบุคคลและลดอุบัติเหตุจากการทำงานลง ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
“งานราชทัณฑ์ นับตั้งแต่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ลงไปจนถึง เจ้าหน้าที่ที่ทั้งหมดต้องรับภาระหน้าที่อันหนัก
และเหน็ดเหนื่อยมาก ทั้งใน สายตาของคนทั่วไป ก็มองงานราชทัณฑ์ไปในทางที่ไม่เป็นมงคลว่า เป็น
งาน ต้อยต่ำ เป็นงานคูกงานตะราง น่าเห็นใจผู้ที่ทำงานในกรมราชทัณฑ์” พระราชดำรัสของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์พ.ศ.2516 ณ
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ที่อัญเชิญมานี้เนื่องจากการอธิบายให้เห็นถึงความเป็นงานที่มี
เอกลักษณ์พิเศษ ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของ ข้าราชการราชทัณฑ์ได้อย่าง
ชัดเจน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวหลักพุทธธรรม หากกล่าวถึงคุณภาพชีวิตในศาสนา
พุทธนั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1. การพัฒนากาย (กายภาวนา) คือ การพัฒนาอินทรีย์ 6
ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ซึ่งเป็นสิ่งเชื่อมต่อกับอารมณ์ทั้ง 6 ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส
อารมณ์ที่ใจรับรู้ การพัฒนาอินทรีย์ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนในด้านการใช้งาน (บุญแสง ชีระภากร.
2552:23) คือทำให้อินทรีย์เหล่านั้น มีความเฉียบคม มีความละเอียด มีความคล่องแคล่ว มีความจัด
เจน ฝึกฝนในด้านการเลือกสิ่งที่มีคุณค่า และมีประโยชน์มากที่สุด ขณะเดียวกันก็มีวิธีหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็น
ภัย เป็นโทษหรือสิ่งไม่ดีต่างๆ ไม่ให้ทะลักเข้ามาสู่อินทรีย์ โดยมีใจเป็นตัวรับรู้ทั้งหมด 2. การ
พัฒนาศีล (ศีลภาวนา) คือ การฝึกฝนด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายและวาจา
โดยการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี มีความเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายกัน เพื่อให้บุคคล
สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุข 3. การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) คือ การฝึกฝนด้าน
คุณภาพของจิต การฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิต
ที่สงบ ผ่องใส ปราศจากสิ่งรบกวน หรือทำให้เศร้าหมอง โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้ง(ไพฑูรย์
สมแก้ว และคณะ.2548:14) และตรงตามความเป็นจริง 4. การพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา)
คือ การฝึกปรี้อปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสรรพสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง จนกระทั่งหลุดพ้น
มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ เมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็
จะช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพุทธศาสนา พุทธการธรรม 4 คือ ธรรมมีอุปการะมาก
เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างสมความดีอื่น ๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความเจริญก้าวหน้าใน

ชีวิต ซึ่งจะนำมาใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตว่ามีการพัฒนากาย ศีล จิตและปัญญา เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีแล้วหรือยัง โดยพหุการธรรม 4 ประกอบด้วย 1. ปฏิรูปเทสวาสะ การอยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม เป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง มีความสงบ สามารถปฏิบัติธรรมได้ 2. สัมปยุตตสหายะ การสมาคมกับสัตบุรุษ สัตบุรุษ คือคนดีหรือคนสงบ เหมือนดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล” การที่มีเพื่อนที่ดีก็เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในวัยรุ่นเพื่อนถือว่ามีอิทธิพลต่อเราในการตัดสินใจหรือทำสิ่งต่างๆ 3. อุตตมสมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ ตั้งจิตมุ่งหมายนำตนไปถูกทาง คือ การตั้งตนให้อยู่ในศีลธรรม ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีมีเป้าหมายชัดเจน มีเส้นทางเดินที่มั่นคง มีแบบอย่างที่ถูกต้อง ไม่ตั้งตนไว้ในทางที่ผิด คือ เว้นจากการประพฤติดุจจริต ให้ดำรงมั่นอยู่ในคุณธรรมนั่นเอง 4. ปุพเพกตบุญญตา ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว การทำความดีไม่ว่าจะเป็นการทำบุญ ตักบาตร การไหว้พระ หรือนั่งสมาธิ ล้วนเป็นการประพฤติดุจจริตในทางที่ดีทั้งนั้น นอกจากนี้เรายังทำความดีได้อีกหลายอย่าง เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การให้กำลังใจคน การเคารพผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งการยกมือไหว้ผู้ที่สูงอายุกว่าก็ถือว่าเป็นความดี ซึ่งความดีนี้จะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตเรา

ด้วยสาเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานของมนุษย์ จัดได้ว่าเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญซึ่งเป็นปัจจัยจุดรั้ง หรือดึงดูด การปฏิบัติงานขององค์กร ให้เพิ่มพูนหรือถดถอยลงได้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการราชทัณฑ์สังกัดเรือนจำดอยฮางและทัณฑสถาน ที่มีภารกิจหน้าที่แตกต่างจากข้าราชการพลเรือนทั่วไป เพื่อศึกษาว่าข้าราชการราชทัณฑ์ในสังกัดเรือนจำชั่วคราวดอยฮางให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับใด ปัจจัยส่วนบุคคลใด ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมองค์กรและ สภาพแวดล้อมภายนอกใดส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อจะได้ทราบ สภาพที่แท้จริง และนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ได้พิจารณาประกอบการแก้ไข พัฒนาสร้างเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ข้าราชการเรือนจำให้มีประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย มีการทบทวนวรรณกรรมดังนี้คือ

1. พิรญาณ์ โคตรชมภู ได้ทำงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์จากความเป็นอยู่ที่ต้องถูกคุมขัง ไม่มีความเป็นส่วนตัว ส่งผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ มีความท้อแท้ หดหู่ สิ้นหวัง มีภาวะเครียดสูงไม่เห็นคุณค่าในชีวิต มีมิจฉาทิฐิไม่เชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม มีปัญหาเรื่องการปรับตัว การมีวินัย เคารพกฎระเบียบ ถึงแม้ว่าทางกรมราชทัณฑ์จะจัดให้มีชีวิตความเป็นอยู่ตามข้อกำหนดมาตรฐานสากลต่อผู้ต้องขังเป็นอย่างดี แต่ไม่ได้มีผลต่อการจิตใจของผู้ต้องขังเท่าที่ควร กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังตามแนวพุทธ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ในโครงการเรือนจำเรือนธรรมของเรือนจำกลางระยอง จังหวัดระยอง ที่ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญสติ ในหลักมหาสติปัฏฐาน 4 กาย เวทนา จิต ธรรม และหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จักร 4 ปฏิจจสมุปบาท สัมปยุตตมรรค 8 อัตตสัมมาบารมี ปุพเพกตปุญญตาและข้อปฏิบัติ เพื่อความดีงามเบื้องต้น ได้แก่ หิริ โอตตปปะ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการภาคทฤษฎีได้บูรณาการหลักธรรมที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น กับแนวคิดทางศาสตร์ตะวันตก อาชญาวิทยา และหลักการบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาสมรรถภาพตามหลักสากล ภาคปฏิบัติได้บูรณาการหลักสากล กับแนวคิดเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก

กับหลักพุทธธรรมและการปฏิบัติธรรม ในโครงการเรือนจำเรือนธรรม ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็น
แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล และมิติของสังคม (พิรญาณ์ โคตรชมภู 2537.
หน้า 23)

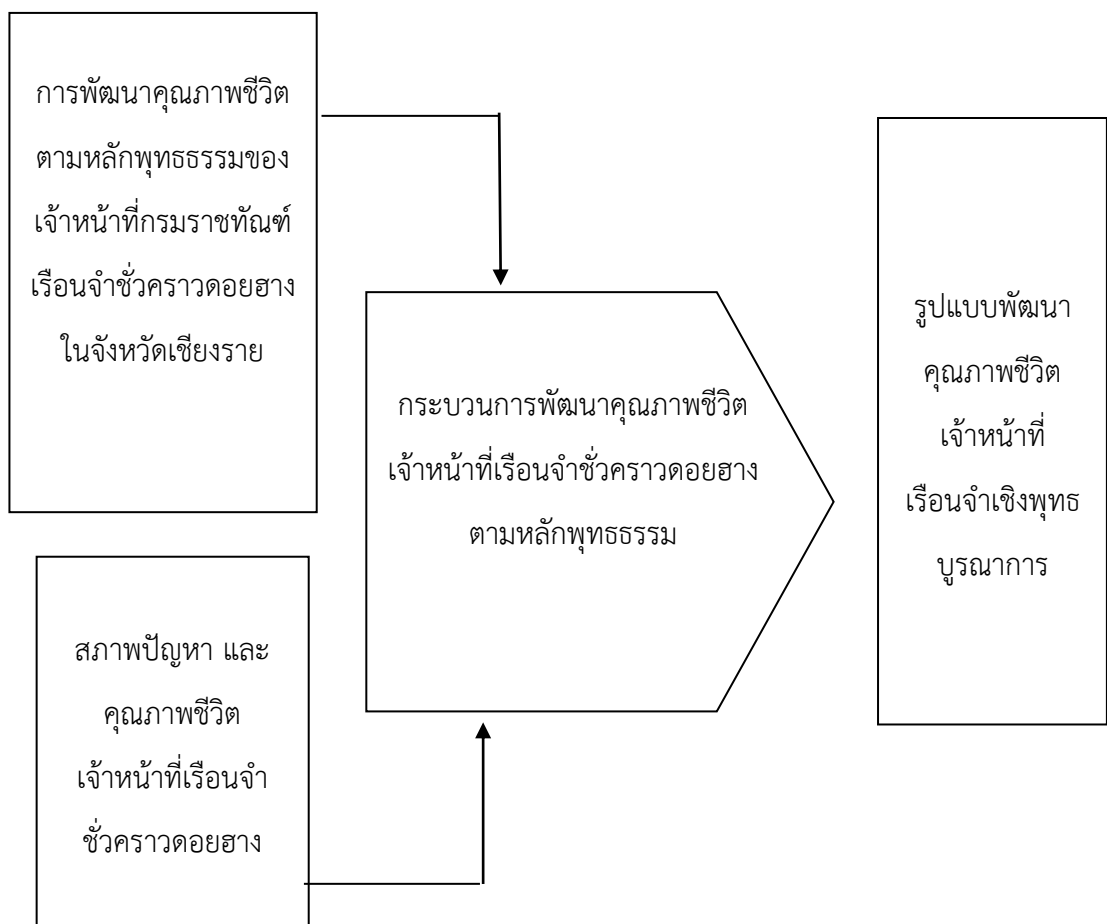
2. วิบูลย์แสง ชีระภากร ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะผู้นำและการบริหารงานของ
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมี
รูปแบบภาวะผู้นำแบบชี้้นำมากที่สุด 2) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกช่วงอายุ ทั้งเพศหญิง
และเพศชายในทุกระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี
รูปแบบภาวะผู้นำแบบชี้้นำมากที่สุด 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่บริหาร โดย
คำนึงถึงมิติประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และ
การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน แต่ในมิติความมีจริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการ
ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึง
น้อยกว่ามิติอื่น 4. เมื่อควบคุมตัวแปรระยะเวลาที่เคยทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน
ประเภทผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน 3 มิติ คือความ
รับผิดชอบต่อสังคม การสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและความซื่อสัตย์ เป็น
ธรรม โปร่งใส ส่วนรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการ
บริหารงานใน 3 มิติ คือการคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม (วิบูลย์
แสง ชีระภากร 2552 : 19)

3. สาธิต ปานอ่อน และคณะ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ
ในกลุ่มเรือนจำเขต 7 ” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในเรือนจำทั้ง 8 แห่ง
มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการเรือนจำจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์มีคุณภาพชีวิตการทำงานสูงที่สุด (3) ปัจจัยทุกตัวได้แก่ความหลากหลายของงาน
ความเป็นหนึ่งเดียวกับงานความสำคัญของงานความมีอิสระในการทำงานการมีโอกาสรับรู้ผลการ
ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับที่สูงมากกับคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ทาง
สถิติที่ระดับ.01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดได้แก่ ความมีอิสระในการทำงาน (4) แนวทาง
พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในกลุ่มเรือนจำเขต 7 ได้แก่ควร มีการสับเปลี่ยน
หมุนเวียนงานเพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้หลากหลายและมีให้เกิดความเบื่อหน่าย ในการปฏิบัติหน้าที่

ควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ผู้บังคับบัญชาควรให้อำนาจในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาในระดับต้น เพื่อให้งานสามารถดำเนินไป
ได้อย่างต่อเนื่องไม่ติดขัดและควรจัดระบบการประเมินผลงานอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค
นอกจากนั้นควรสร้างภาพลักษณ์ให้สังคมเห็นความสำคัญของหน่วยงานและมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน
ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่มี ความภาคภูมิใจในงานของตน (สาธิต ปานอ่อน และคณะ.2548 : 24)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
ตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำ
ชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ
การพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
ศักยภาพของมนุษย์ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์
เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย และประวัติและความเป็นมาของกรมราชทัณฑ์เรือนจำ
ชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับ
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิดและ
ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และตำรา งานวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

3.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษากระบวนการโดยการ
รวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary
Sources) เอกสารหลักที่ใช้คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่
หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย เอกสารวิชาการ และเอกสารงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ
ศึกษาวิจัยนี้ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิง สนับสนุนในการเขียนงานวิจัย ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล กำหนดพื้นที่เฉพาะ เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง จังหวัด
เชียงราย

3.3 การสัมภาษณ์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

1) นายสมคิด ปริมิตร	ผู้บัญชาการเรือนจำกลางเชียงราย
2) นายสุทัศน์ ปัญสุวรรณ	นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ
3) นายสาโรจน์ รัตนวงศา	นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ
4) นางสาวนวรรตน์ จันทร์จิเรศร์ศรี	นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ

5) นายทองพูน เทียมแสน	นักทัศนวิทยาชำนาญการพิเศษ
6) นายอเนก มุกแก้ว	นักวิชาการฝึกอบรมฯชำนาญการพิเศษ
7) นายมนต์เทพ กัณฑ์ทอง	นักทัศนวิทยาชำนาญการ
8) นายสมเด็จ โกแสนตอ	นักทัศนวิทยาชำนาญการ
9) นายวิชัย อุปมา	นักทัศนวิทยาชำนาญการ
10) นายสมคิด จันทะการ	นักทัศนวิทยาชำนาญการ
11) นายสิงหา จันทาพูน	นักวิชาการฝึกอบรมฯชำนาญการ
12) นายสว่าง เทพมณี	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
13) นายยุทธนา ใจมณี	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
14) นายสุชาติ อวดฉลาด	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
15) นายวันชัย สุขแก้ว	เจ้าพนักงานอบรมฯชำนาญงาน
16) นายภาณุวัฒน์ อินทรประสิทธิ์	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
17) นายสุขอนันต์ ธีรกลมพันธ์	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
18) นายดุสิต ชัยวร	เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน

3. นักจิตวิทยา/นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 5 คน

1) นายอิศราวุฒิ เตจ๊ะ	อนุศาสนาจารย์ชำนาญงาน
2) นายสุภาพ หอมจิตร	อนุศาสนาจารย์ชำนาญงาน
3) นางสาวกรรณิการ์ สุวรรณ	นักสงเคราะห์ชำนาญการ
4) นางสาวปิ่นอนงค์ เกียงมณา	นักจิตวิทยาชำนาญการ
- รวมทั้งหมด จำนวน 28 รูป/คน

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และ จากการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้

3.5 สรุปผลการวิจัย

3.6 นำเสนอผลการวิจัย

4) สรุปผลการวิจัยจากกระบวนการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของ
เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย

ก) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ได้คำนึง
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และการ
ให้ส่วนร่วมในการบริหารงาน

ข) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ความมี
จริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขัง

ค) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักพุทธธรรมที่สำคัญได้แก่ ไตรสิกขา 3 จักร 4
ภาวนา 4 มงคลสูตร

5) นำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติ

ผลการวิจัย

1) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง
ในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีรูปแบบดังนี้คือ รูปแบบด้านการดูแลสุขภาพให้พร้อมสำหรับปฏิบัติงาน
รูปแบบด้านการช่วยเหลือการดำรงชีพ รูปแบบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
รูปแบบด้านการลดภาระงานที่ตรากตรำ รูปแบบด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่
รูปแบบด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่ มุ่งเน้นประเด็นเพื่อให้ผู้ต้องขังที่อยู่ภายใน
เรือนจำนั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์สมควรจะได้รับ และมาตรฐานคุณภาพ
ชีวิตของผู้ต้องขัง ตามหลักมนุษยธรรม และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับแนว
ทางการดำเนินงานตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม และแก้ไขพฤติกรรม
ผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไข พื้นผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพล
เมืองดี มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่าง
ปกติโดยสังคมให้การยอมรับ ตามวิสัยทัศน์ กรมราชทัณฑ์ คือ “กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรที่มี
ประสิทธิภาพ ในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง เพื่อ คืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคม”

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง
ในจังหวัดเชียงราย พบว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่กรม
ราชทัณฑ์ ประกอบไปด้วยดังนี้ ไตรสิกขา 3 จักร 4 ภาวนา 4 มงคลสูตร จากการคิดเรื่องบัว 4 เหล่า

อันเป็นการพิจารณาคุณสมบัติในการเรียนรู้ของบุคคลทางพระพุทธศาสนา สำหรับหลักการพัฒนาทุนมนุษย์และผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์นั้น พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาปฏิสัมพันธ์กับมิติพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระแสโลกาภิวัตน์รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พุทธวิธีในการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการคนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี (วิชาการณสัมปันโน) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธจะเป็นไปตาม หลักพุทธธรรม คือ การมีชีวิตอันประเสริฐ มีปัญญารู้ความจริงตามความเป็นจริงพัฒนาตนเองให้มีพละภูมิที่ดีกว่าเดิม พุทธธรรมมีหลักการที่ครอบคลุมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม (การพัฒนาศีล) การพัฒนาจิตใจให้มีสุขภาพจิตดี มีสมรรถภาพจิตสูงขึ้น จิตมีคุณภาพมากขึ้น (การพัฒนาสมาธิ) และพัฒนาไปสู่ระดับการเข้าถึงสัจธรรม (การพัฒนาปัญญา)

3) การสร้างชุดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย พบว่า มีการสร้างชุดองค์ความรู้เกี่ยวกับหนังสือ หรือ ตำรา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังเรือนจำชั่วคราว (ดอยฮางได้พัฒนาดูแลผู้ต้องขังการนำหลักพุทธธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มี ศีล สมาธิ ปัญญา มีสติทุกครั้งในการดูแลผู้ต้องขังความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกันตามกรอบภารกิจและหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของหน่วยงาน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1.ร่วมกันจัดทำหลักสูตรหรือเนื้อหาในด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ด้านการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในหลักการและวิธีปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสากล 2.ร่วมกันสร้างกลไกและการประสานความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนอย่างบูรณาการเพื่อให้สามารถดำเนินการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งมีงานวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ที่สอดคล้องดังนี้คือ

พริณณ โคตรชมภู ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์จากความเป็นอยู่ที่ต้องถูกคุมขัง ไม่มีความเป็นส่วนตัว ส่งผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ มีความท้อแท้ หดหู่ สิ้นหวัง มีภาวะเครียดสูงไม่เห็นคุณค่าในชีวิต มีมิชฌาติภูมิไม่เชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม มีปัญหาเรื่องการปรับตัว การมีวินัย เคารพกฎระเบียบ ถึงแม้ว่าทางกรมราชทัณฑ์จะจัดให้มีชีวิตความเป็นอยู่ตามข้อกำหนดมาตรฐานสากลต่อผู้ต้องขังเป็นอย่างดี แต่ไม่ได้มีผลต่อการจิตใจของผู้ต้องขังเท่าที่ควร กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังตามแนวพุทธ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ในโครงการเรือนจำเรือนธรรมของเรือนจำกลางระยอง จังหวัดระยอง ที่ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการปฏิบัติธรรมด้วยการเจริญสติ ในหลักมหาสติปัฏฐาน 4 กาย เวทนา จิต ธรรม และหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จักร 4 ปฏิจจสมุปบาท สัมปยุตตมรรค 8 อตตสัมมาปณิธิ ปุพเพกตปุญญตาและข้อปฏิบัติ เพื่อความดีงามเบื้องต้น ได้แก่ หิริ โอตตปละ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการภาคทฤษฎีได้บูรณาการหลักธรรมที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น กับแนวคิดทางศาสตร์ตะวันตก อาชญวิทยา และหลักการบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาสมรรถภาพตามหลักสากล ภาคปฏิบัติได้บูรณาการหลักสากล กับแนวคิดเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกกับหลักพุทธธรรมและการปฏิบัติธรรม ในโครงการเรือนจำเรือนธรรม ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล และมิติของสังคม

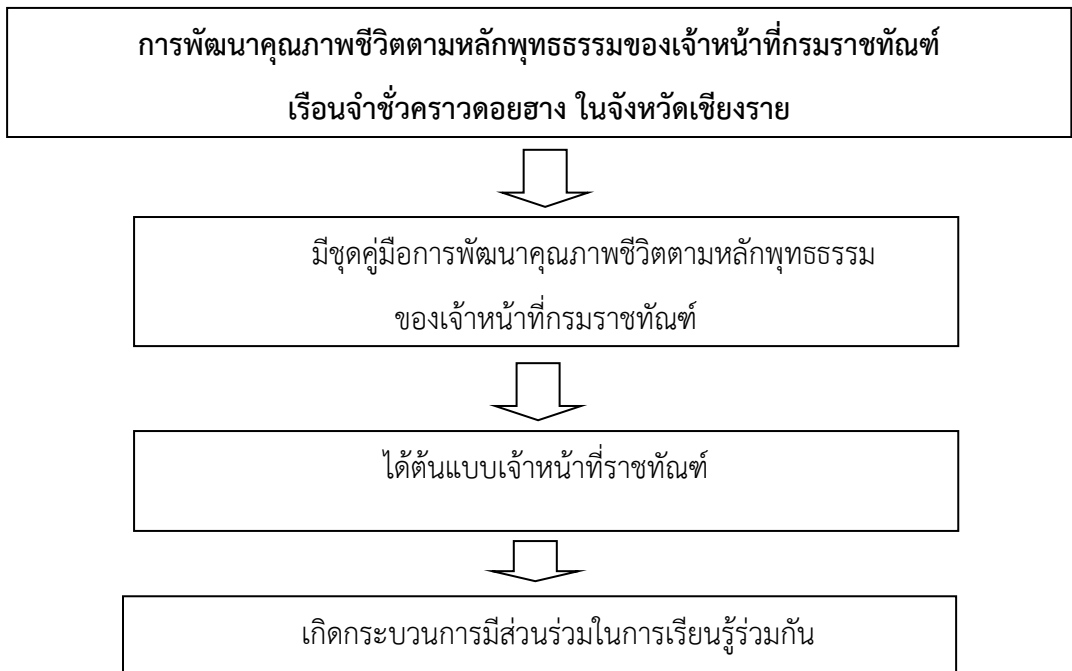
วิบูลย์แสง ชีระภากร ผลวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบชั้นนำมากที่สุด 2) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกช่วงอายุ ทั้งเพศหญิงและเพศชายในทุกระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบชั้นนำมากที่สุด 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่บริหาร โดยคำนึงถึงมิติประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน แต่ในมิติความมีจริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงน้อยกว่ามิติอื่น 4. เมื่อควบคุมตัวแปรระยะเวลาที่เคยทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน ประเภทผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน 3 มิติ คือความรับผิดชอบต่อสังคม การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและความซื่อสัตย์ เป็น

ธรรม โปร่งใส ส่วนรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการ
บริหารงานใน 3 มิติ คือการคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม

สาธิต ปานอ่อน และคณะ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการใน
เรือนจำทั้ง 8 แห่ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการเรือนจำ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีคุณภาพชีวิตการทำงานสูงที่สุด (3) ปัจจัยทุกตัวได้แก่ความหลากหลายของ
งาน ความเป็นหนึ่งเดียวกับงานความสำคัญของงานความมีอิสระในการทำงานการมีโอกาสรับรู้ผลการ
ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับที่สูงมากกับคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ.01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดได้แก่ ความมีอิสระในการทำงาน 4) แนวทาง
พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในกลุ่มเรือนจำเขต 7 ได้แก่ควรมีการสับเปลี่ยน
หมุนเวียนงานเพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้หลากหลายและมีให้เกิดความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติหน้าที่
ควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ผู้บังคับบัญชาควรให้อำนาจในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาในระดับต้น เพื่อให้งานสามารถดำเนินไป
ได้อย่างต่อเนื่องไม่ติดขัดและควรจัดระบบการประเมินผลงานอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค
นอกจากนั้นควรสร้างภาพลักษณ์ให้สังคมเห็นความสำคัญของหน่วยงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อ
หน่วยงานซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่มี ความภาคภูมิใจในงานของตน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้คือ

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ควรมีส่งเสริมและประสานงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือหน่วยงานหรือองค์กรภาคีรัฐภาคเอกชนเข้ามาทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต.เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับแนวคิดของกรมราชทัณฑ์ (2561ข) บันทึกความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชน การสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของมนุษยชน รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนและร่วมมือแก่บุคคล หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในการศึกษา วิจัยและเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านมนุษยชน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างบูรณาการด้านการเสริมสร้างสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษาในกระบวนการยุติธรรมระหว่างกัน คำนึงการมีส่วนร่วม ตลอดจนบริบทและวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมอันจะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรใน

กระบวนการยุติธรรมได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน หลัก
มนุษยธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อให้เกิดการแก้ไขสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลต่อไป การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์
เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ควรเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและ
ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดกิจกรรม เพราะปัจจุบันนี้การทำงานของภาครัฐ
เน้นให้ส่วนราชการมีการทำงานเชิงบูรณาการควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้กับผู้ต้องขังเนื่องจากถ้าผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้วก็จะ
กลับไปอยู่ร่วมกับคนในชุมชนยอมรับก็จะทำให้ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม
ได้เร็วขึ้นภายหลังพ้นโทษ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ก.เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ได้คำนึง
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และการให้ส่วน
ร่วมในการบริหารงาน

ข. เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ความมี
จริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขัง

ค. เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง ในจังหวัดเชียงราย ปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักพุทธธรรมที่สำคัญได้แก่ ไตรสิกขา 3 จักร 4 ภาวนา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับ

1. ควรส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเจ้าหน้าที่เรือนจำกลาง
เชียงราย เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบาย 4S ของอธิบดีกรมราชทัณฑ์

2. ควรศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังใน
เรือนจำ ในรูปแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งหน่วยงานองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน

ประกอบกับข้อมูลความต้องการจากผู้ต้องขังในด้านต่างๆ และการได้มีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น
พื้นที่ของเรือนจำ โดยมุ่งเน้น คืบคนดีมีคุณค่า สู้สังคม

3. ควรศึกษาแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ ไปสู่นโยบายสาธารณะ เพื่อ
การยอมรับบุคคลเหล่านี้กลับสู่สังคมภายหลังพ้นโทษอย่างมั่นคงและยั่งยืน

4. ควรศึกษาแนวคิดการนำนโยบายสาธารณะ สู่ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ
ศึกษาแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่เป็นปัจจัยต่อการกระทำผิดซ้ำของ
ผู้ต้องขัง

References

- สาธิต ปานอ่อน และคณะ, คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ ในกลุ่มเรือนจำเขต 7, *มหาดัชนี*
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2556.
- พิรญาณ์ โคตรชมภู, การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ, *พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*
(*พระพุทธศาสนา*), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2537.
- บุญแสง ชีระภากร, “ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”,
ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- ไพฑูรย์ สมแก้ว และคณะ, “การวิจัยเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นกรณีศึกษาช่องทาง
ทุจริตในระดับตำบล: ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงโครงสร้าง
ระดับท้องถิ่น”, รายงานวิจัย, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม,
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2548.
- ศักดาพิณิจ ณรงค์ชาติโสภณ, “การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”, *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐศาสตร์)*, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.